

Sygn. akt VI RCa 157/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 04 września 2019 roku

Sąd Okręgowy w Olsztynie VI Wydział Cywilny Rodzinny w składzie:

Przewodniczący: sędzia Waldemar Pałka

Sędziowie: Jolanta Piórkowska

Andrzej Hinz

Protokolant: staż. Marlena Gołota

po rozpoznaniu w dniu 04 września 2019 roku w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. K.**

przeciwko **małoletniemu K. D.** reprezentowanemu przez matkę E. D.

o obniżenie alimentów

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Bartoszycach

z dnia 07 marca 2019 roku

sygn. akt III RC 190/18

apelację oddala

Andrzej Hinz Waldemar Pałka Jolanta Piórkowska

Sygn. akt **VI RCa 157/19**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 marca 2019 roku Sąd Rejonowy w Bartoszycach w sprawie o sygn. akt III RC 190/18 z powództwa A. D. (obecnie K.) przeciwko małoletniemu pozwanemu K. D. o obniżenie alimentów oddalił powództwo.

Sąd ten ustalił, iż obowiązek alimentacyjny powoda względem małoletniego pozwanego został ustalony wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 30 października 2017 roku w sprawie o sygn. akt VI RC 1048/17, w którym Sąd ten zasądził od powoda na rzecz małoletniego K. D. alimenty w kwocie po 500 zł miesięcznie płatne z góry do 15-go dnia każdego miesiąca do rąk matki dziecka E. D. z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w płatności którejkolwiek z raty.

Dalej Sąd I instancji ustalił, iż w tamtym czasie małoletni K. D. miał (...) lat, uczęszczał do Przedszkola Nr (...) w B.. Matka małoletniego nie pracowała zawodowo, jeździła do R.na (...)i była na utrzymaniu (...)swoich pełnoletnich dzieci. Nie otrzymywała zasiłku rodzinnego na syna i nie korzystała ze świadczenia 500+.

Odnosnie sytuacji A. D. (obecnie K.) Sąd ustalił, iż pracował on wówczas na terenie R. jako (...) w (...) firmie i z tego tytułu otrzymywał wynagrodzenie w kwocie 2500 zł miesięcznie. Mieszkał w wynajętym mieszkaniu w B., za które płacił 1200 zł. Wraz z żoną, a matką małoletniego pozwanego byli właścicielami domu jednorodzinnego o powierzchni użytkowej (...) w D..

Sąd Rejonowy ustalił, że aktualnie małoletni pozwany K. D. ma (...) lat. Od września rozpoczął naukę w szkole podstawowej. Małoletni jest dzieckiem zdrowym, rozwija się prawidłowo. Mieszka razem z matką i (...) pełnoletniego rodzeństwa w domu stanowiącym wspólną własność jego matki i powoda. Koszty utrzymania domu wynoszą 700-800 zł miesięcznie. Matka małoletniego pracuje w Restauracji (...) w B. i z tego tytułu otrzymuje wynagrodzenie w granicach najniższej krajowej. Ponadto matka małoletniego otrzymuje na małoletniego syna zasiłek rodzinny i świadczenie 500+. Posiada zobowiązania finansowe i obecnie ma do zapłaty kwotę 20000 zł do Urzędu Skarbowego w B. za nielegalną sprzedaż paliwa przywiezionego z R..

W odniesieniu do powoda A. D. (obecnie K.) Sąd Rejonowy ustalił, że zamieszkuje on wraz ze swoją konkubiną J. Ł. w miejscowości T. w domu należącym do ich wspólnego znajomego. Konkubina powoda jest zatrudniona na (...) etatu i z tego tytułu otrzymuje wynagrodzenie w kwocie około 600-700 zł miesięcznie. Wynajmuje także mieszkanie. Przychód z tego tytułu wynosi 1400 zł miesięcznie. Powód obecnie nie pracuje zawodowo. Nie ma żadnych przeciwwskazań zdrowotnych do podjęcia pracy zawodowej. Między powodem a jego byłą żoną E. D. toczy się postępowanie o podział majątku wspólnego, w skład którego wchodzi warsztat, w którym powód zamierza ponownie prowadzić działalność gospodarczą. Od marca 2018 roku ma (...) zakaz wjazdu na teren (...). Do lipca 2019 roku miał do odpracowania godziny w ramach prac społecznych z tytułu nieopłaconych mandatów z przejścia granicznego z R.. Wykonywał je 3 razy w tygodniu. Ma także do opłacenia grzywny orzeczone w Wydziale (...) Sądu Rejonowego w B. z lat (...) na łączną kwotę ponad (...).

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd powołał się na przepisy art. 135, 136 i 138 k.r.o. Wskazał, iż od chwili ustalenia alimentów na rzecz małoletniego K. D. nastąpiły istotne zmiany okoliczności. Zmiany te dotyczą zarówno zwiększonych potrzeb małoletniego pozwanego, spowodowanych podjęciem nauki w klasie (...), co niewątpliwie skutkuje zwiększeniem kosztów jego utrzymania. Istotne zmiany nastąpiły również w odniesieniu do sytuacji materialnej powoda, ponieważ radykalnemu zmniejszeniu uległy jego dochody. Sąd I instancji wskazał jednak, iż powód sam przyczynił się do takiego stanu rzeczy i w związku z tym wynikłej stąd zmiany nie można uwzględnić przy ustalaniu zakresu świadczeń alimentacyjnych. Okoliczności te nie uzasadniały obniżenia uprzednio zasądzonych alimentów. Powód w żaden sposób nie wykorzystuje swoich nieograniczonych możliwości zarobkowych, dlatego też nie ma podstaw do zmniejszenia jego zobowiązania alimentacyjnego wobec małoletniego syna. Sąd I instancji uznał, iż dotychczasowy obowiązek alimentacyjny powoda na rzecz małoletniego K. D. powinien pozostać na poziomie 500 zł miesięcznie.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wniósł powód, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu:

1. obrazę przepisów postępowania tj. art. 233 k.p.c. poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego w szczególności paragonów fiskalnych, które w ocenie Sądu nie świadczą o poczynieniu kosztów na rzecz małoletniego, kiedy to powód na rozprawie zeznał, że złożone do akt paragony fiskalne dotyczą przedmiotów zakupionych na rzecz małoletniego K. D.;
2. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na błędnym przyjęciu, że powód swoim nagannym zachowaniem doprowadził do pogorszenia się jego sytuacji finansowej, kiedy to matka małoletniego wraz z córką doprowadziły do zawieszenia działalności gospodarczej, a tym samym utraty dochodu;
3. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na błędnym przyjęciu, że powód posiada możliwości finansowe, aby płacić alimenty na rzecz małoletniego K. D. w wysokości 500 zł miesięcznie, kiedy to sam Sąd wskazał, że dopiero

w przyszłości powód będzie mógł płacić alimenty w takiej wysokości, pomimo że z sytuacji finansowej powoda nie można wnioskować, iż w najbliższym czasie ulegnie ona poprawie.

W konsekwencji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie zgodnie z treścią żądania wyrażonego w treści pozwu oraz o zwolnienie od ponoszenia kosztów postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu powód wskazał, iż jego sytuacja finansowa uległa pogorszeniu nie w skutek jego działań, a w wyniku działań jego byłej żony E. D. i jej córki, które to zabrały powodowi z warsztatu wszystkie narzędzia niezbędne do prowadzenia działalności gospodarczej. Brak miejsca i sprzętu do pracy powoduje, iż powód nie ma możliwości wykonywania pracy zarobkowej i w konsekwencji musiał zawiesić prowadzoną przez siebie działalność. Ponadto z uwagi na wykonywanie prac społecznie użytecznych 3 razy w tygodniu, potencjalni pracodawcy odmawiali mu zatrudnienia wskazując, iż nie jest dyspozycyjny. Powód wskazał, iż obecnie jest na utrzymaniu swojej konkubiny, której łączny miesięczny dochód wynosi 2000 zł. Wskazał, iż do sierpnia 2018 roku regularnie płacił alimenty na rzecz małoletniego K. D. w kwocie 500 zł. Ponadto ponosił koszty zakupu ubrań dla małoletniego, kiedy pozostawał on pod opieką powoda. Zapewniał także dziecku rozrywki.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd I instancji ustalił wszystkie istotne fakty i wyciągnął z nich logiczne wnioski, a ustalenia te i wnioski Sąd Okręgowy przyjął jako własne. Sąd Rejonowy prawidłowo przyjął, że podstawę rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie stanowią przepisy art. 135, 136 i art. 138 k.r.o.

Stosownie do treści art. 135 k.r.o. wysokość świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego.

Zgodnie z art. 136 k.r.o. jeżeli w ciągu ostatnich (...) lat przed sądowym dochodzeniem świadczeń alimentacyjnych osoba, która była już do tych świadczeń zobowiązana, bez ważnego powodu zrzekła się prawa majątkowego lub w inny sposób dopuściła do jego utraty albo jeżeli zrzekła się zatrudnienia lub zmieniła je na mniej zyskowne, nie uwzględnia się wynikłej stąd zmiany przy ustalaniu zakresu świadczeń alimentacyjnych.

Zgodnie natomiast z art. 138 k.r.o. w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego. Sąd zmienia orzeczenie bądź umowę dotyczące obowiązku alimentacyjnego tylko wtedy, gdy zmiana stosunków ma charakter istotny. Zmianą stosunków w rozumieniu art. 138 k.r.o. jest każda zmiana stosunków zarówno po stronie zobowiązanego jak i uprawnionego. Taką zmianą może więc być zwiększenie lub zmniejszenie potrzeb uprawnionego, ale też zwiększenie lub zmniejszenie możliwości zarobkowych zobowiązanego. Do zmiany sytuacji majątkowej dochodzi także w przypadku zmiany dochodów stron, przesunięć w ich majątku; zwiększenia się, bądź zmniejszenia koniecznych wydatków i kosztów utrzymania; uzyskania nowych możliwości zarobkowania, bądź też w przypadku utraty dotychczasowych, a także w przypadku zwiększenia się, bądź zmniejszenia liczby osób pozostających na ich utrzymaniu. Te przesłanki, określone w art. 135 k.r.o., wyznaczają zakres obowiązku alimentacyjnego, muszą więc zostać ustalone w postępowaniu o zmianę wysokości alimentów.

Konkludując – bez ustalenia aktualnych potrzeb małoletniego pozwanego i możliwości majątkowych i zarobkowych powoda nie byłoby możliwe stwierdzenie, czy doszło do istotnej zmiany stosunków, uzasadniającej zmianę orzeczenia w przedmiocie alimentów. Przedmiotem badania jest zawsze okres od ostatniego wyroku, ugody, bądź umowy ustalającej wysokość alimentów.

Sąd I instancji trafnie wskazał, że od czasu ustalenia obowiązku alimentacyjnego powoda wobec małoletniego pozwanego wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 30 października 2017 roku w sprawie o sygn. akt VI RC 1048/17 potrzeby małoletniego wzrosły nieznacznie.

Sytuacja materialna powoda uległa natomiast znacznemu pogorszeniu. Jednakże w ocenie Sądu odwoławczego, Sąd Rejonowy trafnie ocenił, iż to powód sam przyczynił się do takiego stanu, a konsekwencje jego działań nie mogą negatywnie odbijać się na uprawnionym do alimentacji. Sąd odwoławczy nie wziął pod uwagę zarzutów powoda, iż to w wyniku działań byłej żony został on pozbawiony możliwości zarobkowania. Powód wskazał, iż do czasu możliwości ponownego podjęcia działalności gospodarczej starał się uzyskać zatrudnienie, jednak z uwagi na wykonywane przez niego prace społecznie użyteczne 3 razy w tygodniu ma problem ze znalezieniem pracy. Sam powód zatem wskazał, iż to w wyniku odbywania kary, która niewątpliwie jest skutkiem jego nagannego zachowania, utracił dotychczasowe możliwości zarobkowe. Słusznie zatem Sąd Rejonowy zastosował art. 136 k.r.o. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się na stosowanie wskazanego przepisu wobec zobowiązanych do alimentów, którzy po powstaniu obowiązku alimentacyjnego odbywają karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia z 26 maja 1995 r. w sprawie III CZP 178/94: „Z uwagi na okoliczności sprawy sąd może nie uwzględnić zmiany niekorzystnej dla możliwości zarobkowych zobowiązanego, jaką spowodowało umieszczenie go w zakładzie karnym. (...) Chodzić tu będzie o takie wypadki, które ze względu na okoliczności sprawy – w świetle zasad doświadczenia życiowego i współżycia społecznego – uzasadniają potraktowanie osoby pozbawionej wolności na równi z zobowiązanym, który dobrowolnie, bez ważnych powodów, uszczupla swój majątek lub zdolności zarobkowe w sposób wskazany przez art. 136 k.r.o., lekceważąc obowiązek alimentacyjny”. W ocenie Sądu Okręgowego stanowisko Sądu Najwyższego będzie tym bardziej aktualne w odniesieniu do osoby powoda, który wykonuje prace społecznie użyteczne z tytułu niezapłaconych mandatów, w związku z czym posiada znacznie większe możliwości zarobkowe, niż osoba osadzona w zakładzie karnym.

Ponadto, w ocenie Sądu odwoławczego, kara w postaci prac społecznie użytecznych nie powinna być wykonywana niejako zamiast zatrudnienia, a dodatkowo. Stanowić ma ona dla ukaranego pewną dolegliwość. Powód przy dołożeniu chociażby minimalnej staranności mógłby tak ustalić sposób odbywania kary, aby nie stało to na przeszkodzie podjęciu przez niego zatrudnienia. Mógłby wykonywać orzeczone prace po godzinach swojej ewentualnej pracy na etacie, bądź chociażby podjąć zatrudnienie w niepełnym wymiarze. Powód jest zdrowym mężczyzną w sile wieku, ponadto posiada wykształcenie pożądane na rynku pracy. Nawet przy osiągnięciu minimalnego wynagrodzenia za pracę powód byłby w stanie sprostać ciężącemu na nim obowiązkowi alimentacyjnemu.

Słusznie Sąd I instancji wskazał, iż małoletni nie może ponosić negatywnych konsekwencji czynów osoby zobowiązanej do alimentów. Powód podejmując zachowania sprzeczne z prawem powinien liczyć się z ich negatywnymi konsekwencjami. Zmniejszenie obowiązku alimentacyjnego z uwagi na odbywanie przez powoda kary w postaci prac społecznie użytecznych stałoby w sprzeczności z dobrem dziecka. Sąd w wyroku zasądającym świadczenie alimentacyjne bierze pod uwagę nie tylko obecną sytuację zobowiązanego do alimentów, lecz także to jakie osiągałby dochody, gdyby nie popadł w konflikt z prawem i gdyby wykonywał pracę zgodną ze swoimi umiejętnościami i posiadany wykształceniem. W ocenie Sądu odwoławczego powód ma możliwość realizowania obowiązku alimentacyjnego względem małoletniego K. D. na dotychczasowym poziomie 500 zł miesięcznie. Taka kwota, w ocenie Sądu, jest adekwatna do potrzeb dziecka, a ponadto pozostaje w granicach możliwości zarobkowych powoda.

Uznając zatem, że apelacja nie ma uzasadnionych podstaw, na mocy art. 385 k.p.c., Sąd Okręgowy ją oddalił.

Andrzej Hinz Jolanta Piórkowska Waldemar Pałka